

Uz sākumlapu>Jūsu tiesības>Noziedzīgos nodarījumos cietušie>Cietušo tiesības (katrā valstī)

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [nl](#)

nīderlandiešu

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Swipe to change

Cietušo tiesības (katrā valstī)

Beļģija

Jūs uzskatīs par noziedzīgā nodarījumā cietušo, ja tāda nodarījuma dēļ, ko saskaņā ar valsts tiesību aktiem kvalificē kā noziedzīgu nodarījumu, jums būs nodarīts kaitējums, piemēram, jūs būsit guvis miesas bojājumus vai jūsu īpašumam būs radīti zaudējumi, tas būs nozagts utt. Noziedzīgos nodarījumos cietušajiem ir konkrētas tiesību aktos paredzētas individuālās tiesības gan pirms kriminālprocesa, gan tā laikā, gan pēc tā.

Beļģijā kriminālprocess ir sadalīts izmeklēšanas un iztiesāšanas posmā. Izmeklēšanu parasti vada prokurors, bet dažos sarežģītākos gadījumos – izmeklēšanas tiesnesis. Izmeklēšanā tiek vākti pierādījumi, lai noskaidrotu, vai ir izdarīts noziedzīgs nodarījums, un kas to izdarījis.

Pēc tam, kad izmeklēšana ir beigusies, lieta tiek slēgta vai nosūtīta iztiesāšanai tiesā. Tiesas procesā tiesa izvērtē savāktos pierādījumus un lemj par apsūdzētā vainu. Ja apsūdzētais tiek atzīts par vainīgu, var piespriest sodu. Tomēr tiesa var atzīt personu arī par nevainīgu un taisīt attaisnojošu spriedumu.

Kā cietušajam jums ir virkne tiesību visās kriminālprocesa stadijās. Ja Jūs vēlaties aktīvāk piedalīties procesā, varat lūgt, lai jūs tiktu reģistrēts kā **aizskartā persona** vai jūs varat celt **civilprasību** kriminālprocesā. Noteiktos apstākļos jūs varat ierosināt kriminālprocesu pats, tieši aicinot nodarījumu izdarījušo personu ierasties tiesā vai iesniedzot sūdzību izmeklēšanas tiesnesim un vienlaikus piesakoties civilprasītāja statusam. Kā civilprasītājs kriminālprocesā jūs varat pieprasīt kompensāciju no vainīgās personas. Ja ir izpildīti vairāki nosacījumi (piemēram, ja esat cietis vardarbīgā noziedzīgā nodarījumā un vainīgā persona vai apdrošinātājs nespēj kompensēt nodarīto kaitējumu), jūs varat būt tiesīgs saņemt kompensāciju no valsts.

Turpmākajās faktu lapās atradīsiet informāciju par dažādajām kriminālprocesa stadijām un par jūsu tiesībām **noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas laikā, tiesas procesa laikā un pēc pirmā tiesas procesa**. Papildu informāciju par Jums **pieejamo atbalstu un palīdzību** varat iegūt šeit.

Lapa atjaunināta: 16/12/2015

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [nl](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

1. MANAS TIESĪBAS NOZIEDZĪGA NODARĪJUMA IZMEKLĒŠANAS LAIKĀ

Kam un kā varu ziņot par noziedzīgu nodarījumu?

Kā varu uzzināt par iestāžu rīcību pēc tam, kad esmu paziņojis par noziedzīgu nodarījumu?

Kāds var būt mans statuss noziedzīgā nodarījuma izmeklēšanā?

Kādas ir manas kā liecinieka tiesības?

Esmu nepilngadīgs. Vai man ir papildu tiesības?

Kādu informāciju noziedzīgā nodarījuma izmeklēšanas laikā varu saņemt no policijas vai cietušo atbalsta organizācijām?

Vai varu saņemt juridisko palīdzību?

Kā varu saņemt aizsardzību, ja esmu apdraudēts?

Kādus pakalpojumus un palīdzību varu saņemt noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas laikā?

Vai iespējams panākt izlīgumu/samierināšanu vai uzsākt mediāciju starp apsūdzēto un mani?

Kā turpināsies manas lietas virzība pēc izmeklēšanas beigām?

Vai drīkstu iesniegt sūdzību, ja manu lietu izbeidz bez izskatīšanas tiesā?

Esmu ārvalstnieks. Kā tiek aizsargātas manas tiesības un intereses?

Papildinformācija

Kam un kā varu ziņot par noziedzīgu nodarījumu?

Par noziedzīgu nodarījumu varat ziņot vietējai policijai, vēlams apgabalā, kur noticis noziedzīgais nodarījums. Ārkārtas situācijās ar policiju vienmēr varat sazināties, piezvanot uz tālruna numuru 112. Ja gadījums nav steidzams, varat doties uz tuvāko policijas iecirkni. Policijas iecirkņu adreses ir norādītas vietējo policijas spēku tīmekļa vietnē [nl](#) nīderlandiešu un [fr](#) franču valodā.

Ja esat Beļģijas pilsonis vai Beļģijas pastāvīgais iedzīvotājs (piemēram, jums ir piešķirta pastāvīgās uzturēšanās atļauja), tad par atsevišķiem mazāk smagiem nodarījumiem (piemēram, vandalismu, maza apmēra zādzībām no veikaliem un velosipēda zādzību) varat paziņot tiešsaistē [nl](#) nīderlandiešu, [fr](#) franču vai [de](#) vācu valodā. Turklāt jebkura persona, tai skaitā tūristi, var paziņot par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar internetu, tiešsaistē, izmantojot tam speciāli paredzētu tīmekļa vietni, kas ir pieejama [nl](#) nīderlandiešu, [fr](#) franču, [de](#) vācu un [en](#) angļu valodā.

Par atsevišķiem nodarījumiem var saukt pie atbildības tikai tad, ja cietušais iesniedz sūdzību (piemēram, vajāšanu, goda vai cieņas aizskaršanu).

Jums nav par noziedzīgu nodarījumu jāpaziņo uzreiz, taču jūsu interesēs ir to darīt, lai ļautu policijai pēc iespējas ātrāk iegūt detalizētu informāciju par noziedzīga nodarījuma faktiem un apstākļiem, kā arī par jebkādu jums radīto kaitējumu vai aizskārums. Jums būtu jāņem arī vērā, ka pēc noteikta laikposma (noilguma termiņa) iestādes vairs nevarēs veikt kriminālvajāšanu par nodarījumu. Noilguma termiņš ir noteikts likumā, un tas ir atkarīgs no noziedzīga nodarījuma veida (no sešiem mēnešiem līdz piecpadsmit gadiem).

Policija jūs nopratinās un sagatavos oficiālu ziņojumu. Nopratināšanas laikā jums ir virkne tiesību, kuras būs piemērojamas arī turpmāk, ja jūs vēlāk sniegsiet vēl vienu liecību. Neatkarīgi no tā, vai jūs nopratina kā cietušo vai kā liecinieku, policijas darbinieks pirms nopratināšanas jums paskaidros, ka:

jūs varat pieprasīt, lai visi jautājumi un atbildes tiktu pierakstītas jūsu vārdiem;

jūs varat pieprasīt, lai tiktu veikta konkrēta izmeklēšanas darbība vai tiktu nopratināta konkrēta persona;

jūsu liecības var izmanot tiesā kā pierādījumus;

jūs varat saņemt savas nopratināšanas protokola kopiju. Kopiju varat lūgt nopratināšanas beigās. Parasti to izsniedz uzreiz.

Ja nerunājat procesa valodā, policija nodrošinās tulku pakalpojumus; tulku nevajadzēs, ja policijas darbinieks spēs pierakstīt jūsu teikto jūsu valodā vai lūgs jūs pierakstīt jūsu izteikumus jūsu valodā.

Jūsu sūdzība tiks iekļauta oficiālajā ziņojumā, kurā var iekļaut šādu informāciju:

jūsu vārdu un uzvārdu, adresi, tālruņa numuru un jebkādu e-pasta adresi;

informāciju par noziedzīgo nodarījumu — kas ir iesaistītās personas, kur, kad un kas ir noticis, kā noziedzīgais nodarījums ir jūs ietekmējis;

jebkura liecinieka kontaktinformāciju;

iesaistīto personu aprakstu, tai skaitā augumu, miesas būvi un apģērbu; noderīga ir arī informācija par personas vecumu, matu krāsu un griezumu, akcentu un īpašām pazīmēm, piemēram, kārpām, rētām, tetovējumiem vai dzimumzīmēm;

informāciju par visiem nodarītajiem miesas bojājumiem (ārsts var jums izsniegt medicīnisku sertifikātu, kuru jūs varat iesniegt policijā pat vairākas dienas pēc tam, kad sniedzāt sākotnējo ziņojumu); varat arī lūgt, lai jūsu ārsts izsniegtu jums darbspējas lapu;

informāciju par jebkādiem citiem mantiskiem zaudējumiem (ir noderīgi sagatavot šādus zaudējumus apliecinošas fotogrāfijas).

Nopratināšanas laikā varat arī norādīt, vai jums vajag jebkāda veida praktisku, sociālu, psiholoģisku vai juridisku palīdzību.

Jums būtu jāiesniedz policijai jebkādu dokumentu kopijas, jo dokumentu oriģināli jums var būt nepieciešami vēlāk, piemēram, sazinoties ar apdrošināšanas sabiedrību.

Ja esat cietis no seksuālas vardarbības, jūs tiksiet nopratināts īpašā telpā, kurā tiks nodrošināts nepieciešamais privātums.

Lielākajā daļā gadījumu policija nosūtīs **oficiālo ziņojumu (proces-verbaal/procès-verbal)** prokuratūras dienestam (*parket/parquet*). Prokurors lems, vai policijai ir vai nav jāsāk izmeklēšana. Šo izmeklēšanu var veikt vai nu prokurors (*procureur des Konings/procureur du Roi*) – šādā gadījumā tā būs **standarta izmeklēšana (opsporingsonderzoek/enquête pénale)** – vai sarežģītākos gadījumos vai gadījumos, kuros ir nepieciešams veikt personas tiesības ierobežojošākus pasākumus, to var veikt izmeklēšanas tiesnesis (**tiesas veikta izmeklēšana**) *gerechtelijk onderzoek/instruction judiciaire*). Atsevišķos gadījumos policija var pati nolemt veikt izmeklēšanu un nosūtīt visu lietu prokuratūras dienestam turpmākas rīcības veikšanai (policijas izmeklēšana – *ambtshalve politieeel onderzoek/enquête policière d'office*). Par vairākiem mazāk smagiem noziedzīgiem nodarījumiem (piemēram, velosipēda zādzību) un atkarībā no lietas apstākļiem (piemēram, ja nav ziņu par vainīgo personu) policija sagatavos **vienkāršotu oficiālo ziņojumu (vereenvoudigd proces-verbaal (VPV)/procès-verbal simplifié)**. Šis vienkāršotais oficiālais ziņojums paliks policijas iecirknī, un to nepārsūtīs prokuratūras dienestam. Katru mēnesi visu sagatavoto vienkāršoto oficiālo ziņojumu sarakstu pārsūta prokuroram, un tādējādi viņš uzzinās par jūsu lietu. Ja kļūs zināma jauna informācija, kam var būt nozīme lietā (piemēram, ja tiek identificēta vainīgā persona), oficiālais ziņojums tiks nosūtīts prokuroram un policija jums par to paziņos.

Kā varu uzzināt par iestāžu rīcību pēc tam, kad esmu paziņojis par noziedzīgu nodarījumu?

Pēc tam, kad būsiet paziņojis par noziedzīgu nodarījumu, jums izsniegs dokumentāru apliecinājumu par sūdzības iesniegšanu. Tajā būs iekļauts jūsu lietas atsaucē numurs, policijas amatpersonas vārds, kas jums sniedza palīdzību, un prokuratūras dienesta kontaktinformācija (ar ko varat sazināties, lai saņemtu turpmāku informāciju par jūsu lietu).

Ar šo dokumentu jūs tiksiet skaidri informēti par to, vai jūsu sūdzība tiks izskatīta kā standarta **oficiālais ziņojums, policijas izmeklēšana** vai **vienkāršots oficiālais ziņojums**.

Kāds var būt mans statuss noziedzīga nodarījuma izmeklēšanā?

Ja tiks veikta kriminālvajāšana un ja jūs nebūsiet veicis citus pasākumus, izņemot sūdzības iesniegšanu policijai, prokurors jūs informēs tikai par tiesas sēdes datumu, laiku un vietu.

Ja vēlaties saņemt informāciju par jebkādiem citiem pasākumiem, kas veikti saistībā ar jūsu sūdzību, jums ir tiesības reģistrēties kā **aizskartajai personai (benadeelde persoon/personne lésée)**. Deklarāciju, ka esat aizskartā persona, varat iesniegt vai nu personīgi, vai ar advokāta starpniecību tai policijas amatpersonai, kura sagatavo oficiālo ziņojumu vai prokuratūras dienesta sekretariātā, vai policijas iecirknī, vai nosūtot ierakstītu vēstuli prokuratūras dienesta sekretariātam. Līdz ar dokumentu, kas apliecina, ka esat iesniedzis sūdzību, jūs saņemsiet arī veidlapu šādas deklarācijas sniegšanai.

Kā aizskartā persona jūs saņemsiet rakstisku informāciju par prokurora pieņemtajiem lēmumiem (piemēram, lēmumu izbeigt lietu un šādas rīcības iemesliem vai lēmumu sākt tiesas izmeklēšanu) un izmeklēšanas sēdes datumu. Jums būs arī tiesības pievienot lietai jebkuru dokumentu, kuru jūs uzskatāt par vajadzīgu. Papildus tam jums būs tiesības ieskatīties lietas materiālos un saņemt to kopiju.

Ja vēlaties prasīt nodarītā kaitējuma kompensāciju vai iegūt citas tiesības, jums ir jāiesniedz prasība kā **civilprasītājam kriminālprocesā1 (burgerlijke partij /partie civile)**. Jūs to varat darīt, jebkurā procesa stadijā iesniedzot nepārprotamu paziņojumu vai nu personīgi, vai ar advokāta starpniecību. Kā civilprasītājs jūs varat ieskatīties lietas materiālos un saņemt lietas materiālu kopiju, lūgt veikt papildu izmeklēšanas darbības, prasīt kaitējuma kompensāciju, apstrīdēt pieņemtos lēmumus un ar jums ir jāapspriežas un jūs ir jāinformē par vainīgās personas ieslodzījumu.

Kā civilprasītājam kriminālprocesā vai kā aizskartajai personai jums būs tiesības, lai saziņā ar iestādēm jūs pārstāvētu advokāts. Beļģijā izmeklēšana ir konfidenciāla, un jūsu klātbūtne izmeklēšanas darbībās (piemēram, aizdomās turētās personas nopratināšanā) nav iespējama; izņēmums noziedzīga nodarījuma vietas apmeklēšana, lai veiktu tā rekonstrukciju – šajā gadījumā var piedalīties arī civilprasītājs.

Jums nav jāpierāda ne noziedzīga nodarījuma fakts, ne to izdarījušās personas vaina.

Šajā kriminālprocesa stadijā jums nodarītais kaitējums vai zaudējumi nevar tikt atlīdzināti.

Pēc oficiālā ziņojuma pārsūtīšanas prokuratūras dienestam un pēc tam, kad ir sākusies kriminālvajāšana, jūs vairs nevarat apturēt kriminālprocesu. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kuros par nodarījumu kriminālvajāšanu var veikt tikai tad, ja par to ir iesniedzis sūdzību cietušais, piemēram, izsekošanas gadījumā.

Kādas ir manas kā liecinieka tiesības?

Izmeklēšanas stadijā jūs droši vien nopratinās kā **liecinieku (getuige/témoin)**.

Ja kā liecinieks jūs jūtaties apdraudēts, jums (un jūsu ģimenes locekļiem un radniekiem) noteiktos apstākļos var piemērot šādus liecinieku aizsardzības pasākumus:

konsultācijas par preventīviem pasākumiem un palīdzību to īstenošanā;

preventīvas policijas patruļas;

ienākošo un izejošo tālruņa zvanu ierakstīšanu;

slepena tālruņa vai mobilā tālruņa numura piešķiršanu ārkārtas zvaniem un aizsargātas numura zīmes piešķiršanu jūsu automašīnai;

fizisko aizsardzību un

dzīvesvietas maiņu uz maksimāli 45 dienām.

Ārkārtas situācijās, piemēram, ja esat cietis no noziedzīga nodarījuma vai esat kļuvis par liecinieku noziedzīgam nodarījumam, ko izdarījusi noziedzīga organizācija, vai ļoti smagam noziegumam, piemēram, nepilngadīgā nolaupīšanai vai slepkavībai, un iepriekš uzskaitītie pasākumi nav pietiekami, lai garantētu jūsu drošību, var veikt īpašus pasākumus. Šie pasākumi ietver

pārvietošanu uz laiku, kas pārsniedz 45 dienas, un identitātes maiņu.

Jūs varat pieprasīt kompensāciju par ceļa un izmitināšanas izdevumiem, kas radušies saistībā ar liecības sniegšanu izmeklēšanas ietvaros. Liecinieki var pieprasīt arī kompensāciju par darba kavējumu, kura apmērs nepārsniedz pusi no darba dienas. Šīs izmaksas sedz no valsts budžeta un vēlāk piedzen no apsūdzētā, ja tiesa viņu atzīst par vainīgu.

Ja jums tiek piemērots aizsardzības pasākums vai jūs neatrodieties valstī, jūs var nopratināt ar videokonferences vai telekonferences starpniecību.

Esmu nepilngadīgs. Vai man ir papildu tiesības?

Ja **esat jaunāks par 18 gadiem** un esat cietis noziedzīgā nodarījumā, jums nopratināšanā ir šādas papildu tiesības:

tiesības ierasties kopā ar jūsu izraudzītu pieaugušo un tiesības uz nopratināšanu īpaši pielāgotā telpā.

Jūsu liecību var fiksēt audio vai video ierakstā, lai jums tā nebūtu vairākkārt jāatkārto. Tādas personas nopratināšanu, kura ir **jaunāka par 12 gadiem**, var fiksēt video ierakstā, ja persona par to iepriekš ir tikusi informēta. Tādas personas nopratināšanu, kura ir **vecāka par 12 gadiem**, var fiksēt video ierakstā tikai, ja persona tam ir sniegusi piekrišanu. Nopratināšana notiek īpaši aprīkotās telpās.

Ja esat cietis ar seksuālu vardarbību, prostitūciju vai pornogrāfiju saistītā noziedzīgā nodarījumā, laikposms, pēc kura vairs nav iespējams veikt kriminālvajāšanu, sākas tikai no dienas, kad esat sasniedzis 18 gadu vecumu.

Ja esat nepilngadīgs un esat cietis noziedzīgā nodarījumā, policija jūs nosūtīs uz specializētu centru bērniem, kas cietuši no ļaunprātīgas izmantošanas. Jūs tiksiet aizsargāts no plašsaziņas līdzekļiem – tas nozīmē, ka tiks aizliegta attēlu, zīmējumu un citu materiālu izplatīšana, kas var atklāt jūsu identitāti.

Kādu informāciju noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas laikā varu saņemt no policijas vai cietušo atbalsta organizācijām?

Policija jūs informēs par:

dienestiem un organizācijām, kur varat meklēt atbalstu;

procedūrām, kas būs jāievēro pēc tam, kad būsiet sniedzis savu paziņojumu;

prasībām, kas jāievēro, lai saņemtu kompensāciju par nodarīto kaitējumu.

Šo informāciju var sniegt informatīvu lapu un brošūru veidā vai arī mutiski. Brošūras ir pieejamas trīs oficiālajās valodās ([nīderlandiešu](#), [franču](#) un [vācu](#)). Praksē mutisku informāciju var sniegt arī citās valodās (piemēram, angļu valodā).

Ir svarīgi zināt, ka jūs tiksiet informēts par noteiktiem pavērsieniem jūsu lietā tikai tad, ja reģistrēsieties kā aizskartā puse vai iesniegsiet prasību kā **civilprasītājs kriminālprocesā 1**. Minētie pavērsieni ir šādi:

prokurora lēmums izbeigt kriminālprocesu un šā lēmuma pamatojums;

prokurora lēmums nodot lietu izmeklēšanas tiesnesim, lai veiktu tiesas izmeklēšanu;

prokurora lēmums ierosināt pārkāpējam noslēgt izlīgumu vai veikt mediāciju un

diena, kad jūsu lietu izskatīs tiesā;

kā aizskartajai pusei vai civilprasītājam kriminālprocesā jums būs tiesības ieskatīties lietas materiālos un iegūt lietas kopiju. Šāds lūgums ir jāadresē prokuratūras dienestam vai izmeklēšanas tiesnesim izmeklēšanas laikā.

Jūs drīkstat kopēt lietas materiālus, bet tas ir maksas pakalpojums (par vienu kopiju jāmaksā no aptuveni 0,25 eiro līdz 0,50 eiro). Ja lietu izskata zvērināto tiesa (*hof van assisen/cour d'assises*), par kopijām nav jāmaksā.

Vai varu saņemt juridisko palīdzību?

Sākotnējas informācijas saņemšanai varat lūgt **"pirmās līnijas" juridisko palīdzību (*juridische eerstelijnsbijstand/aide juridique de première ligne*)**, kurā advokāti sniedz bezmaksas juridisko palīdzību noteiktās dienās un noteiktā laikā. Ja nepieciešams, viņi jūs varēs nosūtīt uz specializētu dienestu vai organizāciju. Konsultācijas tiek rīkotas tiesu namos, mirtiesās (*vredegerecht/justice de paix*), tiesību centros un atsevišķās pašvaldībās u.c. Jūs varat atrast tiesību centru (*justitiehuis/maison de justice*) katrā tiesu apgabalā (to kontaktinformācija ir pieejama [franču](#) un [nīderlandiešu](#) valodā) vai varat sazināties ar kādu no cietušo atbalsta dienestiem.

Lai saņemtu detalizētas juridiskās konsultācijas, juridisko palīdzību un pārstāvību jums nepieciešams vērsties pie advokāta. Atkarībā no jūsu ienākumiem advokāta pakalpojumi var būt pilnībā vai daļēji bez maksas **"otrās līnijas" juridiskās palīdzības sistēmas (*juridische tweedelijnsbijstand/aide juridique de deuxième ligne*)** ietvaros. Vairākām personu kategorijām, piemēram, nepilngadīgajiem vai personām ar garīgās veselības traucējumiem, konkrētās situācijās vienmēr ir tiesības uz bezmaksas advokāta pakalpojumiem.

"Otrās līnijas" juridiskās palīdzības saņemšanai jums ir jānododas uz juridiskās palīdzības biroju (*bureau voor juridische bijstand/bureau d'aide juridique*) (sīkāka informācija [franču](#) un [nīderlandiešu](#) valodā), kas ir atrodams katrā tiesu namā. Jums būs jāuzrāda dokumenti, kas apliecina, ka piederat kādai no konkrētajām kategorijām vai ka jūsu neto ienākumi ir nelieli. Birojs divu nedēļu laikā lems par to, vai apmierināt jūsu pieteikumu, un nosūtīs jums piešķirtā advokāta kontaktinformāciju. Varat arī lūgt jūsu izvēlētam advokātam, vai viņš nevēlas strādāt, pamatojoties uz "otrās līnijas juridiskās palīdzības" sniegšanas kārtību. Ja advokāts tam piekrīt, viņš sazināsies ar biroju jūsu vārdā, lai panāktu jūsu pieteikuma apmierināšanu.

Ja jūsu rīcībā ir nelieli finanšu līdzekļi, noteiktos apstākļos varat lūgt, lai jūs tiktu atbrīvots no virknes procesuālo izdevumu (piemēram, tiesu izpildītāja izmaksām un lietas materiālu kopēšanas izmaksām), pamatojoties uz **juridiskās palīdzības (*rechtsbijstand/assistance judiciaire*)** noteikumiem. Lai izmantotu šo palīdzību, jums ir jāiesniedz pieteikums tās krimināltiesas Juridiskās palīdzības birojam, kura izskata lietu. Ja jūs jau esat civilprasītājs kriminālprocesā, jūs varat iesniegt šo pieteikumu rakstveidā vai mutiski attiecīgajai krimināltiesai, kura izskata lietu.

Ir ieteicams uzmanīgi pārbaudīt jūsu apdrošināšanas polises, lai pārliecinātos, vai jums ir juridisko izdevumu apdrošināšana. Sazinieties ar savu apdrošināšanas brokeri.

Kā varu saņemt aizsardzību, ja esmu apdraudēts?

Policija garantēs jūsu drošību, veicot **vispārējus drošības pasākumus**. Ja jūtaties apdraudēts saistībā ar liecību, ko esat sniedzis vai gatavojaties sniegt, un esat gatavs savu liecību apstiprināt tiesā, **Liecinieku aizsardzības komisija (*Getuigenbeschermingscommissie/ Commission de protection des témoins*)** var jums nodrošināt papildu aizsardzību. Ja prokurors (standarta izmeklēšanā) vai izmeklēšanas tiesnesis (tiesas izmeklēšanā) uzskatīs, ka jums šie aizsardzības pasākumi ir nepieciešami, viņš nosūtīs pieteikumu Liecinieku aizsardzības komisijai.

Ja esat cietis no izvarošanas vai seksuāla rakstura uzbrukuma, jūs tiksiet aizsargāts no jūsu identitātes izpaušanas plašsaziņas līdzekļos. Jebkāda fotogrāfiju, zīmējumu vai citu tādu dokumentu izplatīšana, ar kuriem var tikt izpausta jūsu identitāte, ir pārkāpums.

Ja esat cietis no vardarbības ģimenē un baidāties atgriezties mājās, policija jums (un jūsu bērniem) sagādās drošu patvērumu.

Jūs varat arī lūgt policijai neiekļaut personas datus **oficiālajā ziņojumā**, taču jums jāņem vērā, ka policijai ir pienākums pēc pieprasījuma nodot šo informāciju prokuratūras dienestam.

Izmeklēšanas tiesnesis (policijai nav kompetences šajā jomā) var piešķirt jums **pilnīgu vai daļēju anonimitāti** tikai tad, ja jūs vai jūsu radnieks var nonākt ļoti bīstamā situācijā saistībā ar liecības sniegšanu. Izmeklēšanas tiesnesis bieži izlemj piešķirt anonimitāti pēc savas iniciatīvas, taču jūs to varat pieprasīt arī pats. Ja izmeklēšanas tiesnesis jūsu lūgumu noraida, lēmums nav pārsūdzams.

Daļēja anonimitāte nozīmē, ka jūsu identitāte netiks atklāta jūsu nopratināšanas oficiālajā protokolā. Tas ir iespējams gan standarta izmeklēšanā, gan tiesas izmeklēšanā.

Pilnīga anonimitāte nozīmē, ka jūsu identitāti patur slepenībā visā kriminālprocesa laikā, un tas iespējams tikai šādos gadījumos:

ja izmeklēšanas tiesnesis veic tiesas izmeklēšanu;

ja jūsu aizsardzībai nepietiek ar daļēju anonimitāti;

ja uzskatāt, ka, sniedzot liecību, jūs apdraudēsiet sevi un jūsu radniekus, un šā iemesla dēļ jūs varētu atteikties liecināt; un

ja noziedzīgu nodarījumu izdarījusi noziedzīga organizācija vai arī tas ir smags noziegums (piemēram, nepilngadīgas personas nolaupīšana vai slepkavība).

Kādus pakalpojumus un palīdzību varu saņemt noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas laikā?

Visiem policijas un tiesu darbiniekiem ir pienākums jums sniegt nepieciešamo informāciju un vajadzības gadījumā nosūtīt jūs uz **specializētiem dienestiem**. Ir dažādi specializēti dienesti, kas sniedz palīdzību cietušajiem. Kriminālprocesa laikā un pat pēc kriminālprocesa jūs varat vērsties šādos dienestos:

policija piedāvā sākotnējo uzņemšanu, praktisku palīdzību un informāciju, palīdz sagatavot oficiālos ziņojumus un nosūta uz attiecīgajiem dienestiem. Ja policijas darbinieks, kas jūs uzklausa, nespēj sniegt visu vajadzīgo atbalstu (piemēram, ārkārtas vai ļoti nopietnā situācijā), vajadzīgo atbalstu var nodrošināt policijas specializētie **cietušo atbalsta dienesti** (*politieunele slachtofferbejegening/assistance policière aux victimes*);

cietušo uzņemšanas biroji (*slachtofferonthaal/accueil des victimes*) tiesību centrā var sniegt jums specifisku informāciju par jūsu lietu. Katrā tiesu apgabalā ir tiesību centrs (to kontaktinformācija ir pieejama [franču](#) un [nīderlandiešu](#) valodā). Šis dienests var jums sniegt nepieciešamo atbalstu un palīdzību visā procesa laikā. Ja nepieciešams un atkarībā no problēmas, cietušo uzņemšanas biroja darbinieki jūs nosūtīs uz specializētākiem dienestiem. Cietušo uzņemšanas biroja darbinieki var jūs atbalstīt emocionāli smagos brīžos procesa gaitā un palīdzēt piekļūt lietas materiāliem, sniegt palīdzību tiesas sēdes laikā, palīdzēt atgūt dokumentāros pierādījumus vai sniegt atbalstu noziedzīga nodarījuma rekonstrukcijas laikā. Viņi var arī jums palīdzēt sagatavot cietušā paziņojumu par soda piemērošanu.

cietušo atbalsta dienesti (*diensten slachtofferhulp/services d'assistance aux victimes*) sniedz turpmāku atbalstu noziedzīga nodarījuma seku pārvarēšanā: tie sniedz emocionālu un psiholoģisku atbalstu, informāciju (par jūsu tiesībām, kaitējuma novēršanu, tiesas sēdi un juridiskās palīdzības pieejamību), kā arī palīdzību saziņā ar dažādām institūcijām (piemēram, apdrošināšanas sabiedrībām, policiju, tiesu iestādēm, advokātiem, slimnīcām u.c.). Parasti jūs uz šiem **dienestiem** nosūtīs policija vai tiesu asistenti, taču jūs ar tiem varat sazināties arī pats.

Visi šie pakalpojumi ir pieejami pilnībā bez maksas un ir brīvprātīgi.

Ja esat cietis no cilvēku tirdzniecības, atbalstu var sniegt dažādi privāti specializēti dienesti. Koordināciju un sadarbību starp šiem dienestiem nodrošina [Eiropas](#)

Vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanas un rasisma novēršanas centrs (Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding/Centre pour l'Égalité des chances et la lutte contre le racisme). Ja jums tiks piešķirta aizsardzība kā **cilvēku tirdzniecības upurim**, jūs varēsiet izmantot vairākus īpašus noteikumus saistībā ar uzturēšanās un darba atļaujām.

Jūs varat saņemt medicīnisku palīdzību, taču, ja jums nav derīgas veselības apdrošināšanas, jums var nākties par to maksāt pašam, (lai gan jūs varat iekļaut šīs izmaksas savā kompensācijas prasībā). Visu 27 ES dalībvalstu, kā arī Islandes, Lihtenšteinas, Norvēģijas un Šveices iedzīvotāji var izmantot [Eiropas veselības apdrošināšanas karti](#).

Vai iespējams panākt izlīgumu/samierināšanu vai uzsākt mediāciju starp apsūdzēto un mani?

Mediācija ir iespējama visās kriminālprocesa stadijās – policijas izmeklēšanas laikā (mediācija policijā); pašvaldību līmenī (mediācija saistībā ar administratīvajiem sodiem); prokuratūras līmenī, pirms tiek pieņemts lēmums par kriminālvajāšanu (mediācija krimināllietās), un pēc tam, kad prokuratūra ir izlēmusi uzsākt kriminālvajāšanu (atjaunojošā mediācija). Atjaunojošā mediācija ir iespējama arī soda izpildes laikā un pēc tās.

Mediācija ir pieejama saistībā ar visu veidu noziedzīgiem nodarījumiem. Prokuroram, izmeklēšanas tiesnesim un lietu iztiesājošajam tiesnesim ir jūs jāinformē par mediācijas iespējām. Jūs varat arī pats pieprasīt mediāciju.

Mediācija policijas līmenī (*politieunele schadebemiddeling/médiation policière*) tiek piedāvāta mazāk smagu nodarījumu gadījumos (piemēram, grafiti, maza apmēra zādzības un vandālisms), lai atļūdzinātu zaudējumus. Šā veida mediācija ir pieejama Lēvenes, Mehelenes un Briseles policijas apgabalā. Mediācija notiek, pirms oficiālais ziņojums tiek nosūtīts prokuratūras dienestam. Prokuroru informē par mediācijas rezultātiem un, ja puses ir panākušas vienošanos, lietu parasti izbeidz.

Mediācija saistībā ar administratīvajiem sodiem tiek nodrošināta pirms administratīvā soda uzlikšanas. Mediācija ir obligāta, ja likumpārkāpējs ir jaunāks par 16 gadiem. Mediācijas primārais mērķis ir nodarītā kaitējuma kompensācija, un to veic vietējo iestāžu amatpersonas.

Mediāciju krimināllietās (*bemiddeling in strafzaken/médiation pénale*) var ierosināt prokurors, ja viņš uzskata, ka izdarīts tāds noziedzīgs nodarījums, par kuru maksimālais piemērojamais sods nepārsniedz brīvības atņemšanu uz diviem gadiem. Šā veida mediācija notiek pirms lēmuma pieņemšanas par likumpārkāpēja kriminālvajāšanu, un to veic tiesību centru darbinieki. Kā pārkāpumā cietušo personu jūs galvenokārt interesēs mediācija, kas vērsta uz radītā kaitējuma kompensāciju. Prokurors var ierosināt vienu vai vairākus papildu pasākumus, kas jāveic attiecībā uz pārkāpēju (psiholoģiska ārstēšana vai terapija, apmācība vai darbs sabiedrības labā). Ja tiek panākta vienošanās starp pārkāpēju un cietušo par kaitējuma kompensāciju un ja pārkāpējs ir izpildījis papildu pasākumus, kriminālvajāšana tiks izbeigta (tas nozīmē, ka prokurors vairs nevarēs nodot lietu iztiesāšanai). Ja pārkāpējs nosacījumus neizpildīs, lietu var nodot tiesai. Lai veiktu šāda veida mediāciju, ir nepieciešama jūsu sadarbība, un, ja jūs nepiekrīstiet sadarboties, lieta tiks atgriezta prokuroram, kas no jauna pieņems lēmumu par to, vai veikt kriminālvajāšanu.

Atjaunojošā mediācija (*herstelbemiddeling/médiation réparatrice*) notiek neatkarīgi no kriminālprocesa un neaizstāj to. Tādēļ tiesu iestādes paliek atbildīgas par visiem lēmumiem, kas saistīti ar kriminālvajāšanu, notiesāšanu un soda izpildi. Tomēr tas neliedz jums ierosināt mediāciju jebkurā procesa stadijā – pirms lieta tiek nodota tiesai, kamēr lieta tiek izskatīta tiesā vai pēc tam, kad tiesa ir pasludinājusi spriedumu. Mediāciju var pieprasīt jebkura persona, kuru tieši skar krimināllieta. Tas nozīmē, ka mediāciju var pieprasīt ne tikai cietušais vai vainīgā persona, bet arī, piemēram, partneris, ģimenes loceklis vai radnieks. Ar atjaunojošo mediāciju nodarbojas divas nevalstiskas organizācijas — [Suggnomè](#) Flandrijas reģionā un [Médianté](#) Valonijas reģionā. Tām ir vietējas nodaļas katrā tiesu apgabalā. Vienošanās, kas panākta atjaunojošās mediācijas rezultātā, ir konfidenciāla, un to nosūta tiesai tikai ar abu pušu piekrišanu. Tiesas spriedumā ir jāiekļauj norāde uz to, ka notikusi atjaunojošā mediācija, taču tiesai nav saistoša panāktā vienošanās.

Mediācija ir pieejama arī **jauniešu lietās**, un atjaunojošo mediāciju ir iespējams veikt gan prokuratūras, gan jauniešu lietu tiesu līmenī. Konferenci grupā (*herstelgericht groepsoverleg (hergo)/concertation restauratrice en groupe*) var norīkot tikai jauniešu lietu tiesa. Paredzams, ka tiesnesis dos priekšroku mediācijas pasākumam (nevis notiesās nepilngadīgu pārkāpēju), un informēs strīda puses par šo iespēju. Ja atjaunojošās mediācijas pasākuma rezultātā tiek noslēgta vienošanās starp cietušo un pārkāpēju, tiesnesim parasti ir jāapstiprina šī vienošanās. Tiesnesis nedrīkst grozīt vienošanās saturu, bet var atteikties vienošanos atzīt, ja tās saturs nepārprotami apdraud sabiedrības drošību. Mediāciju un konferences grupā organizē vietējās nevalstiskās organizācijas, kas nodarbojas ar palīdzības sniegšanu jaunajiem.

Kā turpināsies manas lietas virzība pēc izmeklēšanas beigām?

Izmeklēšanas beigās pieņemtie lēmumi ir atšķirīgi atkarībā no tā, vai izmeklēšana ir tiesas izmeklēšana vai standarta izmeklēšana.

Standarta izmeklēšanā prokurors var nolemt:

izbeigt lietu;

ierosināt **izlīgumu** (*minnelijke schikking/résolution à l'aimable*) pārkāpējam – ja pārkāpējs piekrit priekšlikumam un kompensē jums nodarīto kaitējumu, lieta tiks izbeigta;

ierosināt **mediāciju krimināllietā** (*bemiddeling in strafzaken/médiation dans les affaires pénales*);

nodot lietu tiesai.

Kā aizskartā puse vai civilprasītājs kriminālprocesā jūs tiksiet informēts par prokurora lēmumu.

Ja notiek tiesas izmeklēšana, izmeklēšanas tiesnesim ir pienākums nosūtīt lietu tiesas pirmstiesas nodaļai (*raadkamer/chambre du conseil*). Tiesas sēde pirmstiesas nodaļā notiek slēgti – preses un sabiedrības pārstāvji nedrīkst piedalīties. Jūs un jūsu advokāts varat piedalīties, bet jūsu radniekiem un draugiem jāpaliek aiz tiesas zāles durvīm. Pirmstiesas nodaļa var pieņemt šādus lēmumus:

izbeigt lietu, ja tā uzskata, ka nav pietiekamu pierādījumu pret aizdomās turēto;

nosūtīt lietu izskatīšanai tiesā, ja tā uzskata, ka pierādījumi ir pietiekami, lai pret aizdomās turēto vērstos tiesā;

nosūtīt nodarījumu izdarījušo personu uz specializētu psihiatrisko slimnīcu, ja viņš ir garīgi slims vai viņam ir būtiski garīga rakstura trūkumi, kas neļauj viņam kontrolēt savu rīcību; šajā gadījumā aizdomās turētais var pieprasīt publisku tiesas sēdi;

atlikt sprieduma pasludināšanu: pirmstiesas nodaļa var nolemt atlikt sprieduma pasludināšanu tikai, ja pārkāpumu izdarījis persona iepriekš nav notiesāta ar brīvības atņemšanu uz laiku, kas pārsniedz sešus mēnešus; tā noteiks probācijas laikposmu, kas nepārsniedz piecus gadus un kura laikā pārkāpējam būs jāievēro vairāki nosacījumi; ja šajā laikposmā persona izdara citu noziedzīgu nodarījumu, tiesa var nolemt atsākt procesu.

Ja pirmstiesas nodaļa nolemj, ka persona ir jāievieto psihiatriskajā slimnīcā vai ir jāatlikt sprieduma pasludināšana, tās spriedumam ir tāds pats statuss kā tās tiesas spriedumam, kurai lieta ir piekritīga pēc būtības, un pirmstiesas nodaļa lems arī par jūsu civilprasību attiecībā uz nodarītā kaitējuma kompensāciju.

Kā aizskartā puse vai civilprasītājs kriminālprocesā 1 jūs tiksiet informēts par tiesas sēdes datumu. Ja jūsu lieta tiks nosūtīta krimināltiesai, jūs tiksiet arī informēts par tiesas sēdes datumu.

Vai drīkst iesniegt sūdzību, ja lietu izbeidz bez izskatīšanas tiesā?

Jūs nevarat pārsūdzēt prokurora lēmumu par lietas izbeigšanu. Atkarībā no lietas faktiem un apstākļiem un lietas izbeigšanas iemesliem vēl joprojām var būt iespējams pieprasīt nodarītā kaitējuma kompensāciju krimināltiesās (neatkarīgi no procesa civiltiesās):

ja nodarījums ir mazāk smags (*contravention/overtreding*) vai vidēja smaguma (*délit/wanbedrijf*), ir iespējams **pārkāpēju aicināt uz tiesu tieši**. Lai to darītu, jums ir jālūdz tiesu izpildītājam nosūtīt pavēsti pārkāpējam;

jūs varat arī iesniegt kriminālsūdzību izmeklēšanas tiesnesim un celt prasību kā **civilprasītājs kriminālprocesā 1**; tiesnesim šādā gadījumā ir pienākums uzsākt tiesas izmeklēšanu. Lai to darītu, jums ir skaidri jāpaziņo izmeklēšanas tiesnesim, ka ceļat prasību kā civilprasītājs kriminālprocesā. To var darīt gan rakstveidā, gan mutiski. Izmeklēšanas tiesnesis sagatavo oficiālu ziņojumu, ar ko apstiprina jūsu civilprasītāja statusu procesā. Šajā gadījumā izmeklēšanas tiesnesis var jums pieprasīt iemaksāt drošības naudu, lai segtu procesa izdevumus. Šā maksājuma summu nosaka tiesnesis. Jums būtu jāapzinās, ka tiesas pirmstiesas nodaļa var izmeklēšanas beigās nolemt nenosūtīt lietu iztiesāšanai, ja, piemēram, nav pietiekami daudz pierādījumu pret aizdomās turēto.

Tiesas sēdē jums būs jāapstiprina jūsu kā civilprasītāja statuss.

Ja pārkāpējs ir nepilngadīgs, jūs nevarat pārkāpēju ne tieši aicināt uz tiesu, ne celt prasību kā civilprasītājs kriminālprocesā.

Kā civilprasītājs kriminālprocesā 1 jūs varat pārsūdzēt visus pirmstiesas nodaļas lēmumus, tai skaitā lēmumus neveikt aizdomās turētās personas kriminālvajāšanu, apelācijas tiesas apsūdzības nodaļā (*Kamer van inbeschuldigingstelling/Chambre des mises en accusation*). Jūs nav tiesību ne pārsūdzēt apsūdzības nodaļas lēmumu, ne pašam aicināt pārkāpēju uz tiesu.

Ja pirmstiesas nodaļa lemj par kaitējuma kompensāciju (tas notiek gadījumos, kad pārkāpējs tiek ievietots psihiatriskajā slimnīcā vai ja sprieduma pasludināšana tiek atlikta), jūs varat iesniegt sūdzību par piešķirto kompensāciju, taču ne par pašu spriedumu krimināllietā. Sūdzība ir jāiesniedz tiesas kancelejā 15 dienās (vai trīs dienās, ja likumpārkāpējs atrodas pirmstiesas apcietinājumā). Apelācijas tiesas apsūdzības nodaļa izskatīs jūsu sūdzību par kaitējuma kompensāciju.

Ja kāda iemesla dēļ jūs nepiedalījāties kriminālprocesā, jūs varat celt prasību civiltiesā. Šāda iespēja pastāv arī gadījumā, ja prokuratūra nolemj izbeigt jūsu krimināllietu. Civilprocess civiltiesā tiek uzsākts, nosūtot pavēsti personai, kura ir radījusi kaitējumu, ja vien visas puses nav gatavas brīvprātīgi ierasties tiesā. Ja ir iesaistīts apdrošinātājs (piemēram, saistībā ar satiksmes negadījumu), jūs varat aicināt arī apdrošinātāju. Process civiltiesās būtiski atšķiras no kriminālprocesa. Ja vēlaties celt prasību civiltiesā (*burgerlijke rechtbank/tribunal civil*) (piemēram, ja nebijāt iesaistīts kriminālprocesā vai ja jūsu lieta tika izbeigta), jums jābūt gatavam pierādīt, ka prettiesiskais nodarījums ir ticis veikts. Ja kriminālprocess turpinās, civiltiesai ir jāpārtrauc process, līdz krimināltiesas pasludina spriedumu. Civiltiesai ir saistoši krimināltiesas izdarītie konstatējumi. Prasības celšana civiltiesā arī radīs izmaksas.

Esmu ārvalstnieks. Kā tiek aizsargātas manas tiesības un intereses?

Kā ārvalstniekam jums ir visas iepriekš minētās tiesības. Jums ir arī dažas papildu tiesības, kuru mērķis ir atvieglot jūsu dalību kriminālprocesā.

Ja nerunājat attiecīgās vietas oficiālajā valodā, jums ir tiesības uz bezmaksas tulka pakalpojumiem. Jūs varat uzrakstīt savu liecību pats (vai lūgt policijas amatpersonai pierakstīt liecību jūsu dzimtajā valodā). Ja atrodaties ārpus valsts, prokurors vai izmeklēšanas tiesnesis jūs var nopratināt ar videokonferences vai telekonferences starpniecību.

Ja esat patvēruma meklētājs, jums automātiski ir tiesības uz bezmaksas advokāta palīdzību "otrās līnijas" juridiskās palīdzības sistēmas ietvaros.

Papildinformācija:

Konstitūcija [nīderlandiešu](#) un [franču valodā](#)

Tiesu kodekss [nīderlandiešu](#) un [franču valodā](#)

Kriminālprocesa kodekss [nīderlandiešu](#) un [franču valodā](#)

1992. gada 5. augusta Policijas likums [nīderlandiešu](#) un [franču valodā](#)

1985. gada 1. augusta Valsts nodrošinātās kompensācijas likums [nīderlandiešu](#) un [franču valodā](#)

1964. gada 29. jūnija Likums par spriedumu pasludināšanas atlikšanu, soda izpildes atlikšanu un probāciju [nīderlandiešu valodā](#)

2007. gada 4. maija apkārtraksts par apiešanos ar cietušajiem integrētajā policijas dienestā, kas strukturēts divos līmeņos, – nīderlandiešu valodā

Ģenerālprokuroru kolēģijas apkārtraksts COL 5/2009 par sūdzības iesniegšanas apliecinājumu izmantošanu, vadlīnijām šo apliecinājumu izsniegšanai un apkārtraksta COL 8/2005 grozījumiem; 2012. gada 20. decembra pārskatītā redakcija

2008. gada 26. septembra apkārtraksts par multidisciplināras sadarbības ieviešanu saistībā ar cilvēku tirdzniecības upuriem un/vai personām, kas cietušas no smagām cilvēku kontrabandas formām – [nīderlandiešu valodā](#)

2012. gada 12. novembra apkārtraksts COL 16/2012 – Tieslietu ministra, iekšlietu ministra un Ģenerālprokuroru kolēģijas kopīgais apkārtraksts par cietušo uzņemšanu prokuratūras dienestos un tiesās

2012. gada 12. novembra apkārtraksts COL 17/2012 – Tieslietu ministra, iekšlietu ministra un Ģenerālprokuroru kolēģijas kopīgais apkārtraksts par cieņpilnu attieksmi pret cilvēku mirstīgajām atliekām, paziņošanu par nāvi, cieņpilnu izvadīšanu un noziedzīga nodarījuma vietas sakopšanu gadījumos, kad ir iesaistītas tiesu iestādes

2012. gada 20. decembra apkārtraksts COL 18/2012 – Tieslietu ministra, iekšlietu ministra un Ģenerālprokuroru kolēģijas kopējais apkārtraksts par pagaidu aizliegumu uzturēties dzīvesvietā gadījumā, ja notikusi vardarbība ģimenē

2003. gada 18. decembra Karaļa dekrēts par daļējas vai pilna apmēra bezmaksas "otrās līnijas juridiskās palīdzības" piešķiršanas nosacījumiem, spēkā no

2004. gada 1. janvāra – [nīderlandiešu valodā](#)

2004. gada 16. maija Karaļa dekrēts par cīņu pret cilvēku tirdzniecību un cilvēku kontrabandu – [nīderlandiešu valodā](#)

1999. gada 13. jūnija Karaļa dekrēts par Tieslietu ministrijas Tiesību centru departamenta organizāciju – [nīderlandiešu](#) un [franču valodā](#)

1950. gada 28. decembra Karaļa dekrēts, ar ko nosaka galvenos noteikumus par juridiskajām izmaksām krimināllietās

1998. gada 7. aprīļa sadarbības nolīgums starp valsti un flāmu kopienu par cietušo aprūpi – [nīderlandiešu valodā](#)

2009. gada 5. jūnija protokolnolīgums starp valsti, flāmu valodā runājošo kopienu, franču valodā runājošo kopienu, franču valodā runājošo kopienas komiteju un kopienu kopējo komiteju par cietušo aprūpi – nīderlandiešu un franču valodā

2009. gada 5. jūnija protokolnolīgums starp valsti, franču valodā runājošo kopienu un Valonijas reģionu par cietušo aprūpi – nīderlandiešu un franču valodā

2009. gada 5. jūnija sadarbības nolīgums starp valsti un vācu valodā runājošo kopienu par cietušo aprūpi – nīderlandiešu, franču un vācu valodā

1. Civilprasītājs kriminālprocesā

Jūs varat iesniegt civilprasību krimināllietā jebkurā kriminālprocesa stadijā, pat ja neesat iesniedzis sūdzību policijā. Papildus parastajām tiesībām, kas piemīt cietušajam, civilprasītāja statuss jums nodrošina arī tiesības:

prasīt kaitējuma kompensāciju;

tikt uzklausītam tiesā;

uz izmaksu atlīdzināšanu procesa noslēgumā; un

pieprasīt tulkus tiesas procesa laikā;

ja jūsu civilprasība tiks atzīta par pieļaujamu un pamatotu, jūs iegūsiet arī vairākas tiesības kriminālprocesā un jums nebūs jāiesniedz pieteikums tikt atzītam par cietušo sodu izpildes tiesā.

Jūs varat reģistrēties kā civilprasītājs kriminālprocesā, sniedzot **nepārprotamu paziņojumu**, ja prokuratūra jau ir uzsākusi procesu. Jūs to varat darīt jebkurā izmeklēšanas un iztiesāšanas stadijā, taču tas vairs nav iespējams pārsūdzības stadijā. Ja pārkāpums ir mazāk smags nodarījums (contravention /overtreding) vai vidēji smags nodarījums (délit/wanbedrijf), varat iesniegt civilprasību izmeklēšanas tiesnesim, kuram pēc tam ir pienākums uzsākt kriminālizmeklēšanu. Jāņem vērā, ka izmeklēšanas noslēgumā pirmstiesas nodaļa vēl joprojām var nolemt, ka nav pietiekamu pierādījumu, lai pret aizdomās turēto personu vērstos tiesā.

Ja vēlaties saņemt **kompensāciju par nodarīto kaitējumu**, jums būs jāpierāda nodarītais kaitējums. Tiesa novērtēs, vai jūsu pieteikums ir pieļaujams, un šo pieteikumu vai nu apmierinās, vai noraidīs.

Kā civilprasītājam kriminālprocesā jums ir tiesības vērsties ar šo jautājumu apelācijas tiesas apsūdzības nodaļā, ja kriminālizmeklēšana vēl joprojām turpinās vienu gadu pēc tās sākšanās. Šī iespēja jums ļauj netieši kontrolēt izmeklēšanas progresu.

2. Cilvēku tirdzniecības upuru aizsardzība

Kopš pagājušā gadsimta deviņdesmitajiem gadiem Beļģijā ir sistēma, kas nodrošina cilvēku tirdzniecības upuriem iespēju saņemt pastāvīgā iedzīvotāja statusu. "Cilvēku tirdzniecības upura" statusu ir tiesības iegūt šādām cietušo kategorijām:

cilvēku tirdzniecības upuriem (t. i., cilvēku tirdzniecība, kas vērsta uz dažāda veida seksuālu ekspluatāciju, ekspluatāciju ubagošanai, ekonomisko ekspluatāciju, orgānu izņemšanu, piespiešanu izdarīt noziedzīgus nodarījumus);

personām, kas cietušas no cilvēku kontrabandas (t. i., nelegālas imigrācijas atbalstīšana peļņas gūšanas nolūkā), ja pastāv atbildību pastiprinoši apstākļi.

Cietušajiem, kuri ir pakļauti vardarbībai vai kuru dzīvība ir briesmās, ir tiesības uz šo statusu.

Ja jums tiek piešķirts cilvēku tirdzniecības upura statuss, jums ir tiesības izmantot īpašus noteikumus attiecībā uz uzturēšanās atļauju un darba atļauju ar nosacījumu, ka jūs:

izbeidzat kontaktus ar personām, kas tiek turētas aizdomās par nodarījumu;

pieņemot obligāto palīdzību, ko jums piedāvā akreditēts specializēts centrs, kurš uzņem cilvēku tirdzniecības upurus un sniedz viņiem palīdzību;

sadarbojaties ar tiesu iestādēm, sniedzot liecību vai iesniedzot sūdzību.

3. Administratīvie sodi

Administratīvos sodus piemēro vietējās iestādes, un tie nav kriminālsodi. Vietējām iestādēm ir pilnvaras sodīt par noteiktiem mazāk smagiem nodarījumiem un traucējumiem, izmantojot administratīvās sankcijas (naudas sodus, ēku vai telpu slēgšanu vai atļauju vai licenču apturēšanu). Pašvaldība var piemērot šos sodus par tās noteikumu pārkāpumiem, konkrētiem vandalisma veidiem u.c. Saukšana pie atbildības nav tieši atkarīga no prokurora.

Lapa atjaunināta: 16/12/2015

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [nl](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

2.MANAS TIESĪBAS TIESAS PROCESA LAIKĀ

Kā es varu piedalīties krimināllietas iztiesāšanā?

Kādas man ir tiesības kā cietušajam?

Esmu nepilngadīgais. Vai man ir papildus tiesības?

Vai es varu saņemt juridisko palīdzību?

Kā es varu saņemt speciālo aizsardzību, ja jūtos apdraudēts?

Kā es varu pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu vai saņemt kompensāciju no valsts?

Vai ir iespēja izlīgt vai uzsākt izlīguma procedūru ar likumpārkāpēju?

Esmu ārzemnieks. Kā tiek aizsargātas manas tiesības un intereses?

Papildus informācija

Kā es varu piedalīties krimināllietas iztiesāšanā?

Kā aizskartā puse vai civilprasītājs kriminālprocesā¹ (*partie civile/burgerlijke partij*) jūs tiksiet rakstiski informēts par tiesas sēdes datumu. Šajā stadijā jūs vēl joprojām varat celt civilprasību kriminālprocesā, ja neesat to izdarījuši jau iepriekš; to ir iespējams darīt līdz tiesas debašu noslēgumam. Ja jūs nepārstāvat advokāts, taču jūs vēlaties celt civilprasību krimināllietas iztiesāšanas laikā, jums ir jārīkojas šādi:

jāierodas laikus;

jādodas pie tiesas amatpersonas (*huissier de justice/zittingsdeurwachter*) un jāpārliecinās par to, ka esat pareizajā tiesas zālē;

jāpiesakās, kad tiesnesis, kas vada tiesas sēdi, nosauc tās apsūdzētās personas vārdu, no kuras jūs vēlaties saņemt kompensāciju par nodarīto kaitējumu; jāiesniedz tiesnesim prasība kopā ar visiem dokumentiem, kas apliecina jums nodarīto kaitējumu;

jāiesniedz prasības kopija apsūdzētā advokātam;

jāpatur pie sevis dokumentu oriģināli;

tiesnesis, kas vada tiesas sēdi, var jums lūgt papildu informāciju, un pēc tam viņš oficiāli reģistrēs jūsu prasību par kaitējuma kompensāciju.

Tiesas sēdes parasti ir atklātas sabiedrībai. Tas nozīmē, ka ikviens persona, kas ir vecāka par 14 gadiem, var apmeklēt tiesas sēdi. Tādējādi jūs draugi, kaimiņi, ģimenes locekļi un preses pārstāvji, kā arī ikviens ieinteresētā persona drīkst atrasties tiesas zālē. Tiesas sēdes notiek slēgti tikai izņēmuma situācijās (piemēram, dzimumnoziedzumi). Šajā gadījumā sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem netiks atļauts atrasties tiesas zālē. Jūs varat lūgt tiesnesim iztiesāšanu veikt slēgtā tiesas sēdē. Likumā šādas tiesības ir skaidri piešķirtas personām, kas cietušas no konkrēta veida dzimumnoziedzumiem, piemēram, izvarošanas vai seksuālas uzbrukšanas. Tiesnesis var nolemt izskatīt lietu slēgtā tiesas sēdē arī nepilngadīgas personas interesēs, lai aizsargātu pušu privātumu. Taču spriedums vienmēr tiek pasludināts atklāti.

Ja kriminālprocesā vēlaties saņemt kompensāciju par nodarīto kaitējumu (ceļot **civilprasību krimināllietā**), jums ir jāpierāda jums nodarītais kaitējums.

Tiesnesis izvērtēs jūsu civilprasību procesa noslēgumā. Iztiesāšanas laikā nepieciešama jūsu vai jūsu pārstāvja klātbūtne. Ja vēlaties izvairīties no tieša kontakta ar apsūdzēto personu, procesā jūs var pārstāvēt advokāts (taču nav iespējams liegt apsūdzētajai personai atrasties tiesas zālē). Vienīgā reize, kad jums noteikti jāierodas personiski, ir tad, ja jūs izsauc kā **liecinieku**.

Jums nav tiesību savu lietu izklāstīt atsevišķi tikai prokuroram.

Kādas man ir tiesības kā cietušajam?

Tas, ka esat sniedzis paziņojumus izmeklēšanas gaitā, nenozīmē, ka jūs automātiski tiksiet aicināts apstiprināt jūsu liecību tiesā. Izņēmums ir situācijas, kurās lietu iztiesā **zvērīnāto tiesa2** (*cour d'assises/hof van assisen*).

Taču, ja jūs tiek aicināts ierasties tiesā un jums tiek piemērots liecinieku aizsardzības mehānisms vai jūs neatrodieties valstī, varat atbildēt uz jautājumiem, izmantojot videokonferenci vai telekonferenci. Ja nepieciešams, jūsu balsi var izmantīt un jūsu seju – noslēpt.

Kā lieciniekam jums ir tiesības saņemt kompensāciju, kas sastāv no fiksētas summas (kompensācija par klātbūtni), un kompensāciju par katru mērotā ceļa kilometru (ceļa nauda). Lai saņemtu šādu kompensāciju, jums ir jāsažinās ar tās tiesas kanceleju (*greffe/griffie*), kurā jūs esat liecinājis un jāuzrāda tiesas amatpersonas izsniegtā pavēsts, kā arī personu apliecinošs dokuments. Kompensāciju varat saņemt tieši kancelejā tās darba laikā.

Esmu nepilngadīgais. Vai man ir papildus tiesības?

Kā nepilngadīgais, jūs tiksiet aizsargāts no jūsu identitātes izpaušanas. Jebkāda fotogrāfiju, zīmējumu vai citu tādu dokumentu izplatīšana, ar kuriem var tikt izpausta jūsu identitāte, ir pārkāpums.

Ja tiksiet nopratināts ar audiovizuālu līdzekļu palīdzību, jums nebūs jāierodas personiski, ja vien tiesnesis nelems, ka tas ir nepieciešams patiesības noskaidrošanai. Šajā gadījumā tiesnesim ir jāliek jums ierasties personīgi un jāsniedz šā lēmuma pamatojums. Jūs varat lūgt tiesnesim iztiesāšanu veikt slēgtā tiesas sēdē. Likumā šādas tiesības ir skaidri piešķirtas personām, kas cietušas no konkrēta veida dzimumnoziedzumiem, piemēram, izvarošanas vai seksuālas uzbrukšanas. Tiesnesis var nolemt izskatīt lietu slēgtā tiesas sēdē arī nepilngadīgas personas interesēs, lai aizsargātu pušu privātumu.

Vai es varu saņemt juridisko palīdzību?

Ja esat cēlis civilprasību kriminālprocesā, jūs varat piedalīties tiesas sēdē pats vai jūs var pārstāvēt advokāts.

Sākotnējās juridiskās konsultācijas varat saņemt "**pirmās līnijas**" **juridiskās palīdzības sistēmā** (*juridische eerstelijnsbijstand/aide juridique de première ligne*), kurā advokāti sniedz bezmaksas juridisko palīdzību noteiktās dienās un noteiktā laikā, un nepieciešamības gadījumā viņi var jūs nosūtīt uz specializētiem dienestiem. Konsultācijas notiek tiesu namos, mirtiesās, tiesību centros, pašvaldību iestādēs u. c. Tiesību centri (*maisons de justice/justitiehuisen*) ir atrodami katrā tiesu apgabalā (kontakttinformācija ir pieejama [francū](#) vai [nīderlandiešu](#) valodā); varat arī sazināties ar **cietušo atbalsta dienestu**.

Lai saņemtu detalizētas juridiskās konsultācijas, juridisko palīdzību un pārstāvību, jums nepieciešams vērsties pie advokāta. Atkarībā no jūsu ienākumiem advokāta pakalpojumi var būt pilnībā vai daļēji bez maksas "**otrās līnijas**" **juridiskās palīdzības** sistēmas ietvaros. Vairākām personu kategorijām, piemēram, nepilngadīgajiem vai personām ar garīgās veselības traucējumiem, konkrētās situācijās vienmēr ir tiesības uz bezmaksas advokāta pakalpojumiem.

Lai saņemtu "otrās līnijas" juridisko palīdzību, jums ir jāvēršas **juridiskās palīdzības birojā** (*bureau voor juridische bijstand/bureau d'aide juridique*), kas ir atrodams katrā tiesu namā. Jums būs jāuzrāda dokumenti, kas apliecina, ka piederat kādai no konkrētajām kategorijām vai ka jūsu neto ienākumi ir nelieli.

Birojs divu nedēļu laikā lems par to, vai apmierināt jūsu pieteikumu, un nosūtīs jums piešķirtā advokāta kontakttinformāciju. Varat arī lūgt jūsu izvēlētam advokātam, vai viņš nevēlas strādāt, pamatojoties uz "otrās līnijas juridiskās palīdzības" sniegšanas kārtību. Ja advokāts tam piekrīt, viņš sazināsies ar biroju jūsu vārdā, lai panāktu jūsu pieteikuma apmierināšanu.

Ja jūsu rīcībā ir nelieli finanšu līdzekļi, noteiktos apstākļos varat lūgt, lai jūs tiktu atbrīvots no virknes procesuālo izdevumu (piemēram, tiesu izpildītāja izmaksām un lietas materiālu kopēšanas izmaksām), pamatojoties uz **juridiskās palīdzības** noteikumiem. Lai izmantotu šo palīdzību, jums ir jāiesniedz pieteikums tās krimināltiesas juridiskās palīdzības birojam, kura izskata lietu. Ja jūs jau esat civilprasītājs kriminālprocesā (skat iepriekš), jūs varat iesniegt šo pieteikumu rakstveidā vai mutiski attiecīgajai krimināltiesai, kura izskata lietu.

Ir ieteicams uzmanīgi pārbaudīt jūsu apdrošināšanas polises, lai pārliecinātos, vai jums ir juridisko izdevumu apdrošināšana. Sazinieties ar savu apdrošināšanas brokeri.

Iztiesāšanas laikā jums var palīdzēt tiesību centra vai cietušo atbalsta dienesta darbinieks.

Kā es varu saņemt speciālo aizsardzību, ja jūtos apdraudēts?

Ja esat apdraudēts un izmeklēšanas tiesnesis izmeklēšanas stadijā jums ir piešķīris daļēju vai pilnīgu anonimitāti, tiesas procesa laikā jūs varat atbildēt uz jautājumiem ar videokonferences vai telekonferences starpniecību. Ja nepieciešams, jūsu balsi var izmantīt un jūsu seju – noslēpt.

Ja tiek aicināts uz tiesu kā liecinieks un jūs nesniedzāt liecību izmeklēšanas laikā, tiesnesis var izdot rīkojumu par jūsu identitātes neatklāšanu tiesas sēdes protokolā.

Ja esat cietis no izvarošanas vai seksuāla rakstura uzbrukuma, jūs tiksiet aizsargāts no jūsu identitātes izpaušanas plašsaziņas līdzekļos. Jebkāda fotogrāfiju, zīmējumu vai citu tādu dokumentu izplatīšana, ar kuriem var tikt izpausta jūsu identitāte, ir pārkāpums.

Ja apsūdzētajam nav piemērots pirmstiesas apcietinājums un jums ir bažas par iespēju nonākt tiešā kontaktā ar šo personu pirms tiesas sēdes, sazinieties ar tiesību centra darbiniekiem. Dažos tiesu namos ir atsevišķas uzgaidāmās telpas, lai cietušie varētu izvairīties no šāda kontakta.

Kā es varu pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu vai saņemt kompensāciju no valsts?

Ja vēlaties kriminālprocesā ietvaros saņemt kompensāciju par jums nodarīto kaitējumu, jums jāceļ **civilprasība** kriminālprocesā. Savā prasībā jūs varat uzskaitīt visa veida kaitējumu, kas jums nodarīts, piemēram, miesas bojājumus un saistītos medicīniskos izdevumus, morālo kaitējumu, materiālos zaudējumus (piemēram, zaudētie ienākumi, nepieciešamība atkārtot mācību gadu, darbvietas zaudēšana un kaitējums transporta līdzeklim vai apģērbam), bērnu izdevumus u. c.

Ja likumpārkāpējs tiks atzīts par vainīgu, krimināltiesa lems par jūsu civilprasību un atzīs jūsu tiesības uz kompensāciju par nodarīto kaitējumu. Pēc tam tiesa izvērtēs jūsu kompensācijas prasījumu saturu.

Ja kāda iemesla dēļ jūs nepiedalījāties kriminālprocesā, jūs varat celt prasību **civiltiesā**. Šāda iespēja pastāv arī gadījumā, ja prokuratūra nolemj izbeigt jūsu krimināllietu. Civilprocess civiltiesā tiek uzsākts, nosūtot pavēsti personai, kura ir radījusi kaitējumu, ja vien visas puses nav gatavas ierasties tiesā labprātīgi. Ja ir iesaistīts apdrošinātājs (piemēram, saistībā ar satiksmes negadījumu), jūs varat aicināt arī apdrošinātāju. Process civiltiesās būtiski atšķiras no kriminālprocesa. Piemēram, jums pašam būs jāpierāda pretējās puses atbildība par jums nodarīto kaitējumu, taču jūs varat to darīt, iesniedzot kriminālprocesā izmantoto pierādījumu kopijas, pat ja process tika izbeigts. Ja kriminālprocess turpinās, civiltiesai ir jāpārtrauc process, līdz krimināltiesas pasludina spriedumu. Civiltiesai ir saistoši krimināltiesas izdarītie konstatējumi. Atcerieties, ka civilprasības ceļšana civiltiesā arī radīs izmaksas. Ja prokurors ir izbeidzis kriminālprocesu (izlīgums vai mediācija krimināllietās), šis ir vēl viens veids, kādā saņemt kompensāciju par nodarīto kaitējumu no likumpārkāpēja. Jūs varat saņemt kompensāciju par nodarīto kaitējumu no likumpārkāpēja arī mediācijas ceļā. Piemēram, ja prokurors pārkāpējam ierosinās **mediāciju krimināllietā** vai **izlīgumu**, parasti jūs saņemsiet arī kompensāciju par nodarīto kaitējumu.

Ne vienmēr ir iespējams saņemt kompensāciju par nodarīto kaitējumu no pārkāpēja (piemēram, pārkāpēju nevar identificēt vai aizturēt) vai saņemt pilna apmēra kompensāciju no apdrošinātāja. Ja esat cietis no tīša vardarbīga noziedzīga nodarījuma, noteiktos apstākļos jūs varat saņemt kompensāciju no valsts. Lai iegūtu vairāk informācijas par iespējamu **kompensāciju no valsts**, aplūkojiet Eiropas Tiesiskuma tīkla informācijas lapas par kompensāciju noziedzīgos nodarījumos cietušajiem Beļģijā (pieejams [francū](#), [nīderlandiešu](#), [vācu](#), [angļu](#) un citās valodās).

Ja apsūdzētais tiek atzīts par vainīgu, viņam ir jāsedz jūsu civilprasības izdevumi, kas ietver arī noteiktu proporciju no jūsu advokāta honorāra. Tiesa nosaka atlīdzināmos izdevumus, kad tā pasludina spriedumu lietā.

Ja process tika uzsākts tāpēc, ka jūs apsūdzēto aicinājāt uz tiesu tieši, vai kriminālprocess tika uzsākts tāpēc, ka jūs iesniedzāt kriminālsūdzību, kurai pievienota civilprasība, un apsūdzētais tiek atzīts par nevainīgu, tiesa var jums likt segt visus izdevumus vai konkrētu daļu no izdevumiem, kas radušies valstij vai apsūdzētajam.

Vai ir iespēja izlīgt vai uzsākt izlīguma procedūru ar likumpārkāpēju?

Jūs varat lūgt atjaunojošo mediāciju (*herstelbemiddeling/médiation réparatrice*) jebkurā brīdī procesa gaitā – pirms lieta tiek nosūtīta tiesai, kamēr tiesa to izskata un pēc tam, kad tiesa ir pasludinājusi spriedumu. Atjaunojošā mediācija notiek neatkarīgi no kriminālprocesa un neaizstāj to. Tādēļ tiesu iestādes paliek atbildīgas par visiem lēmumiem, kas saistīti ar kriminālvajāšanu, notiesāšanu un soda izpildi.

Atjaunojošo mediāciju neveic valsts, bet gan divas bezpeļņas organizācijas – [Suggnomé](#) (Flandrijā) un [Médiate](#) (Valonijā). Tām ir vietējas nodaļas katrā tiesu apgabalā.

Vienošanās, kas panākta atjaunojošās mediācijas rezultātā, ir konfidenciāla, un to nosūta tiesai tikai ar abu pušu piekrišanu. Tiesas spriedumā ir jāiekļauj norāde uz to, ka notikusi atjaunojošā mediācija, taču tiesai nav saistoša panāktā vienošanās.

Jauniešu lietu tiesas tiesnesis var pieņemt nolēmumu, ar kuru tiek norīkota atjaunojošā mediācija vai konference grupā (*concertation restauratrice en groupe /hergo*).

Esmu ārzemnieks. Kā tiek aizsargātas mantas tiesības un intereses?

Ja esat **civilprasītājs kriminālprocesā** vai **liecinieks**, bet nerunājat procesa valodā, tiks norīkots tulks. Taču juridisko dokumentu tulkošana nav bez maksas.

Papildus informācija:

1985. gada 1. augusta Likums par nodokļiem un citiem pasākumiem – [nīderlandiešu](#) un [francū](#) valodā

1965. gada 8. aprīļa Likums par jauniešu aizsardzību, nepilngadīgo atbildību par noziedzīgu nodarījumu un ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma atlīdzību – [nīderlandiešu](#) valodā

Konstitūcija – [nīderlandiešu](#) un [francū](#) valodā <http://www.droitbelge.be/codes.asp#con>

Kriminālprocesa kodekss – [nīderlandiešu](#), [francū](#) un [angļu](#) valodā

Tiesu kodekss – [nīderlandiešu](#) un [francū](#) valodā

1950. gada 28. decembra Karaļa dekrēts, ar ko nosaka galvenos noteikumus par juridiskajām izmaksām krimināllietās

1. Civilprasītājs kriminālprocesā

Jūs varat iesniegt civilprasību krimināltiesā jebkurā kriminālprocesa stadijā, pat ja neesat iesniedzis sūdzību policijā. Papildus parastajām tiesībām, kas piemīt cietušajam, civilprasītāja statuss jums nodrošina arī tiesības:

prasīt kaitējuma kompensāciju;

tikt uzklausītam tiesā;

uz izmaksu atlīdzināšanu procesa noslēgumā;

pieprasīt tulku tiesas procesa laikā;

ja jūsu civilprasība tiks atzīta par pieļaujamu un pamatotu, jūs iegūsiet arī vairākas tiesības kriminālprocesā un jums nebūs jāiesniedz pieteikums tikt atzītam par cietušo sodu izpildes tiesā.

Jūs varat reģistrēties kā civilprasītājs kriminālprocesā, sniedzot **nepārprotamu paziņojumu**, ja prokuratūra jau ir uzsākusi procesu. Jūs to varat darīt jebkurā izmeklēšanas un iztiesāšanas stadijā, taču tas vairs nav iespējams pārsūdzības stadijā. Ja pārkāpums ir mazāk smags nodarījums (contravention /overtreding) vai vidēji smags nodarījums (délit/wanbedrijf), varat iesniegt civilprasību izmeklēšanas tiesnesim, kuram pēc tam ir pienākums uzsākt kriminālizmeklēšanu. Jāņem vērā, ka izmeklēšanas noslēgumā pirmstiesas nodaļa vēl joprojām var nolemt, ka nav pietiekamu pierādījumu, lai pret aizdomās turēto personu vērstos tiesā.

Ja vēlaties saņemt **kompensāciju par nodarīto kaitējumu**, jums būs jāpierāda nodarītais kaitējums. Tiesa novērtēs, vai jūsu pieteikums ir pieļaujams, un šo pieteikumu vai nu apmierinās, vai noraidīs.

Kā civilprasītājam kriminālprocesā jums ir tiesības vērsties ar šo jautājumu tiesas apsūdzības nodaļā, ja kriminālizmeklēšana vēl joprojām turpinās vienu gadu pēc tās sākšanās. Šī iespēja jums ļauj netieši kontrolēt izmeklēšanas progresu.

2. Zvērināto tiesa

Zvērināto tiesa (kontakta informācija ir pieejama [nīderlandiešu](#) un [francū](#) valodā) ir pagaidu krimināltiesā, ko var sasaukt jebkurā provincē vai Briseles apgabalā. Zvērināto tiesas ir pilnvarotas iztiesāt smagus noziedzīgus nodarījumus (crimes/misdaden, t. i., slepkavības un citus noziedzīgus nodarījumus, par kuriem var sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku, kas ilgāks par pieciem gadiem vai mūža ieslodzījumu), politiska rakstura nodarījumus un ar plašsaziņas līdzekļiem saistītus nodarījumus (izņemot ksenofobijas vai rasisma motivētus). Atšķirībā no pastāvīgajām krimināltiesām, zvērināto tiesa katrai lietai ir jāizveido no jauna. Tās priekšsēdētājs ir apelācijas tiesas tiesnesis. Priekšsēdētājam palīdz divi tiesneši no pirmās instances tiesas. Iztiesāšanā piedalās 12 zvērinātie, kas uz izlozes pamata tiek izvēlēti no sabiedrības locekļiem; ne vairāk kā divas trešdaļas sākotnējo zvērināto drīkst būt viena dzimuma. Lai persona varētu būt zvērinātais, viņai ir jābūt tiesībām balsot, jābauda visas savas pilsoniskās un politiskās tiesības, jābūt vecumā no 28 līdz 65 gadiem,

jāprot rakstīt un lasīt un persona nedrīkst būt sodīta ar brīvības atņemšanu uz laiku, kas pārsniedz četrus mēnešus vai darbu sabiedrības labā, kas pārsniedz 60 stundas. Tikai zvērinātie lemj par to, vai apsūdzētais ir vainīgs. Par piespriežamo sodu zvērinātie lemj kopā ar profesionālajiem tiesnešiem. Zvērināto tiesas spriedumus var pārsūdzēt Kasācijas tiesā tikai saistībā ar tiesību jautājumiem.

Lapa atjaunināta: 16/12/2015

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [nl](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

3. MANAS TIESĪBAS PĒC (PIRMĀ) TIESAS PROCESA

Vai es varu pārsūdzēt notiesājošu vai apsūdzēto attaisnojošu spriedumu?

Vai ir iespējama turpmāka sprieduma pārsūdzēšana?

Kādas ir manas tiesības pēc tam, kad tiesas spriedums ir stājies spēkā?

Papildus informācija

Kan ik beroep aantekenen als de dader wordt vrijgesproken of als ik het niet eens ben met de opgelegde straf?

Ja esat iesniedzis prasību kā civilprasītājs kriminālprocesā (*partie civile/burgerlijke partij*), jūs varat pārsūdzēt nolēmumu, ja tiesa noraida jūsu prasību par kaitējuma kompensāciju vai ja jūs uzskatāt, ka piešķirtā kompensācija ir pārlietu maza. Jūs nevarat pārsūdzēt nolēmumu, ja apsūdzētais tiek atzīts par nevainīgu vai ja jūs uzskatāt, ka apsūdzētajam piespriests sods nav pietiekami bargs (šādos gadījumos nolēmumu var pārsūdzēt prokurors).

Šādos gadījumos jums lēmums ir jāpieņem ātri, jo krimināllietās nolēmums ir jāpārsūdz 15 dienu laikā. Apelācijas sūdzība ir jāiesniedz tās tiesas kancelejā (*greffe/griffie*), kura pieņēma attiecīgo nolēmumu. Papildu informāciju varat saņemt kancelejā. Ja nolēmums tiek pārsūdzēts, lietu no jauna izskatīs augstākas instances tiesa. Jums tiks paziņots par attiecīgajām vietām un laikiem. Apelācijas process lielā mērā līdzinās procesam, lietu iztiesājot pirmo reizi. Jums nav vēlreiz jāreģistrējas kā civilprasītājam kriminālprocesā. Taču, ja neesat reģistrējies iepriekš, apelācijas procesā jūs nevarat pirmo reizi reģistrēties kā civilprasītājs.

Apelācijas sūdzību (gan par lietas būtību, gan tiesību jautājumiem – *appel/hoger beroep*) nevar iesniegt par zvērināto tiesas spriedumiem, taču par tās spriedumiem var iesniegt sūdzību Kasācijas tiesā tikai par tiesību jautājumiem (*pourvoi/voorziening*).

Is verder beroep nog mogelijk?

Par spriedumu, kas pieņemts pēc apelācijas sūdzības (*appel/hoger beroep*), nevar vēlreiz iesniegt apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzību nevar iesniegt par zvērināto tiesas spriedumu, taču sūdzību par tiesību jautājumiem var iesniegt [Kasācijas tiesā](#).

Kasācijas tiesa nepārbaudīs lietas faktus – tā tikai izvērtēs, vai ir pieļauti procesuālo tiesību pārkāpumi un vai tiesību akti ir tikuši nepareizi piemēroti vai nepareizi interpretēti. Kasācijas tiesai ir tikai pilnvaras atstāt spriedumu spēkā vai atcelt to. Tā nevar iegūt pierādījumus vai iztiesāt lietu no jauna. Ja tā atceļ spriedumu, tā nosūta lietu atkārtotai iztiesāšanai citai tiesai tajā pašā līmenī kā tā tiesa, kura pieņēma iepriekšējo spriedumu. Kasācijas tiesas lēmums no jauna norīkotajai tiesai nav saistošs.

Wat zijn mijn rechten bij de uitvoering van de straf?

Ir svarīgi jau no sākuma saprast, ka, esot cietušā statusā, jūs netiksiet automātiski informēti par tiesas spriedumu (ja vien jūs necelsiet civilprasību kriminālprocesā). Ja jūs vai jūsu advokāts nebijāt klāt sprieduma pasludināšanā, tad jums ir pašam jāsazinās ar iestādēm vai jādūdz **tiesību centra** (*maison de justice/justitiehuis*) darbiniekus jūs par to informēt.

Kā cietušais jūs ar zināmiem nosacījumiem varat lūgt, lai jūs tiktu informēti vai uzklausi saistībā ar veidu, kādā sods ir izciešams, piemēram, saistībā ar atvaļinājumu no ieslodzījuma vietas, elektronisko uzraudzību, iepriekšēju atbrīvošanu nolūkā personu deportēt vai nodot citai valstij vai par nosacītu atbrīvošanu.

Ja jūsu civilprasība ir tikusi apmierināta, jūs, ievērojot atsevišķus nosacījumus, varat lūgt, lai jūs tiktu informēti par to, ka notiesātajai personai tiek atļauts izciest sodu īpašā kārtībā.

Citos gadījumos jūs varat lūgt, lai jūs atzītu par cietušo, iesniedzot pieteikumu sodu izpildes tiesai (*tribunal d'application des peines/strafuitvoeringsrechtbank*). Jūsu pieprasījumu apmierinās, ja tiesa nolems, ka jums ir likumīgas intereses.

Ievērojot zināmus nosacījumus, jums kā cietušajam ir šādas tiesības:

saņemt informāciju par lēmumiem, kas saistīti ar soda izpildi (tostarp atvaļinājumu no cietuma, elektronisko uzraudzību, atbrīvojumu pret galvojumu u.tml.);

ierosināt īpašus nosacījumus, kurus varētu piemērot likumpārkāpējam;

tikt uzklausi attiecībā uz īpašiem nosacījumiem, kas būtu piemērojami likumpārkāpējam, lai aizstāvētu jūsu intereses.

Piemēri:

jūs varat lūgt, lai sodu izpildes tiesa jūs uzklausa par nosacījumiem, kurus varētu piemērot notiesātajam, ja tiek atļauta elektroniska uzraudzība;

varat lūgt tiesu paziņot jums, ja tā ļauj nosacīti atbrīvot notiesāto;

varat lūgt, lai jūs tiktu informēti, ja tieslietu ministrs piešķir notiesātajam atvaļinājumu no ieslodzījuma vietas.

Ja vēlaties izmantot kādu no šīm tiesībām, jums ir jāaizpilda cietušā paziņojuma veidlapa un tā jāiesniedz vai jānosūta spriedumu izpildes tiesas kancelejai vai tiesību centram.

Sodu izpildes tiesas sēdēs jūs vienmēr var pārstāvēt vai jums var palīdzēt advokāts. Jūs varat arī lūgt palīdzību kādai no oficiāli atzītajām cietušo atbalsta organizācijām vai cietušo atbalsta dienestam vai cietušo uzņemšanas birojam attiecīgajā tiesā, piemēram, tad, ja gatavojaties piedalīties tiesas sēdē.

Vairāk informācijas varat iegūt tiesību centrā, cietušo uzņemšanas birojā vai no jūsu advokāta.

Sprieduma izpildes laikā un pēc tās neatkarīgi no tā, vai vainīgā persona izcieš sodu ieslodzījuma vietā vai ārpus tās, jūs vienmēr varat izmantot mediāciju.

Bijkomende informatie

Likums par personu, kas notiesāta ar brīvības atņemšanu, un cietušo tiesībām attiecībā uz kārtību, kādā notiesātie izcieš sodu – [franču vai nīderlandiešu valodā](#).

Lapa atjaunināta: 16/12/2015

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesēn tika atjaunināta oriģinālvalodas

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

4. PALĪDZĪBA UN ATBALSTS NOZIEDZĪGOS NODARĪJUMOS CIETUŠAJIEM

Vietējā un federālā policija

Federālais publiskais tieslietu dienests

Tīšā vardarbībā cietušo finanšu atbalsta komisija

Vispārējās labklājības centri

Nereliģiskie palīdzības dienesti pilsoņiem

Sociālo un psiholoģisko lietu centrs

Bērnu uzticības centri

Bērnu SOS komandas

Jauniešu palīdzības dienests

Vietējā un federālā policija

Vietējā un federālā policija ir padota iekšlietu ministram. Vietējā policija atbild par policijas pamatpienākumu izpildi un darbojas saskaņā ar "kārtības uzturēšanas kopienā" filozofiju. Federālā policija atbild par specializētu policijas uzdevumu izpildi.

Vietējā un federālā policija:

pieklājīgi un cieņpilni uzklausa cietušos;

sniedz praktisku palīdzību noziedzīgos nodarījumos cietušajiem, sniedz tiem informāciju un nosūta tos uz atbilstošajiem dienestiem;

nodrošina, ka cietušo paziņojumos ir pareizi norādīta to identitāte un norādīts, vai tie vēlas tikt informēti par kriminālprocesu;

var sazināties ar cietušajiem īsi pēc sūdzības iesniegšanas.

KONTAKTINFORMĀCIJA

e-pasts: ibznet@ibz.fgov.be

Federālais publiskais tieslietu dienests

Federālais publiskās pārvaldes dienests tieslietās sastāv no vairākiem departamentiem un komitejām, kas uzrauga cietušo interešu ievērošanu, tai skaitā Likumdošanas, pamattiesību un pamatbrīvību ģenerāldirektorāta un Tiesību centru ģenerāldirektorāta.

Likumdošanas, pamattiesību un pamatbrīvību ģenerāldirektorāts

sagatavo un izstrādā normatīvos aktus;

sniedz padomus tieslietu ministram un citām amatpersonām, izstrādā atbildes uz parlamenta jautājumiem un piedalās iekšējās sarunās;

cieši sadarbojas ar citiem departamentiem, piemēram, Tiesību centru ģenerāldirektorātu, un ar ārējiem partneriem.

Tiesību centru ģenerāldirektorāts

pārvalda 28 tiesību centrus (*maisons de justice/justitiehuisen*) tieslietu ministra padotībā (gan Flandrijā, gan Valonijā katrā ir 13 tiesību centri, savukārt Briselē ir divi tiesību centri: viens franču valodā runājošajiem, savukārt otrs – nīderlandiešu valodā runājošajiem);

katrā tiesību centrā ir specializējušies darbinieki, kas strādā cietušo uzņemšanas birojā.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Federālais publiskais tieslietu dienests <https://justitie.belgium.be>

Lai iegūtu citu Tiesību centru kontaktinformāciju, klikšķiniet [šeit](#).

Komisija tīšā vardarbībā cietušo finansiālā atbalsta jautājumos

Komisija tīšā vardarbībā cietušo finansiālā atbalsta jautājumos (*Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence/Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden*) tika izveidota ar 1985. gada 1. augusta likumu. Tai ir svarīga loma valsts finansiālā atbalsta sniegšanā tādām personām, kuras cietušas no vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Komisija

sniedz finansiālu atbalstu personām, kas cietušas no tīšas vardarbības un dažos gadījumos – šo personu ģimenēm;

nodrošina procedūru, lai sniegtu finansiālu palīdzību personām, kas cietušas no noziedzīga nodarījuma citā Eiropas Savienības dalībvalstī;

var sniegt palīdzību pat tādā gadījumā, ja uzbrucējs nav noskaidrots vai nespēj saprast savu rīcību un vadīt to (nav pieskaitāms);

nevar sniegt palīdzību, ja nodarījums ir izdarīts aiz neuzmanības vai nevērības.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Tīmekļa vietne: <https://justice.belgium.be/fr>

Vispārējās labklājības centri

Flandrijā un Briselē ir 11 vispārējās labklājības centri (*Centra Algemeen Welzijnswerk — CAW*), katrā no tiem ir departaments, kas palīdz noziedzīgos nodarījumos cietušajiem.

Centri

ir *Victim Support Europe* biedri ar tādas struktūras starpniecību, kas saucas *Steunpunt Algemeen Welzijnswerk*;

ir atvērti ikvienai personai, kurai ir jautājumi vai problēmas;

sniedz atbalstu cietušajiem Flandrijā un Briselē;

piedāvā psiholoģisko palīdzību cietušajiem un viņu ģimenēm, pašnāvību izdarījušu personu ģimenes locekļiem, katastrofās cietušo personu ģimenes

locekļiem un satiksmes negadījumos cietušajām personām un viņu ģimenes locekļiem;

sniedz cietušajiem psiholoģisku, praktisku un juridisku palīdzību.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Tīmekļa vietne: <http://www.archipel.be/>

Lai iegūtu visu 25 CAW kontaktinformāciju, klikšķiniet [šeit](#).

Nereliģiskie palīdzības dienesti pilsoņiem

Valonijā Nereliģiskie palīdzības dienesti pilsoņiem (*Services Laïques d'Aide aux Justiciables*) ne tikai sniedz palīdzību pilsoņiem, bet arī ieslodzītajiem un personām, kas atbrīvotas no ieslodzījuma.

Šie dienesti

ir iedalīti piecās vietējās filiālēs – pa vienai katrā Valonijas provincē;

tos finansē franču valodā runājošo kopiena;

tie sniedz psiholoģisku, psihiatrisku un sociālu palīdzību personām, kas tiek turētas aizdomās par noziedzīgiem nodarījumiem un atrodas brīvībā vai apcietinājumā, notiesātām personām, cietušajiem un minēto personu ģimenes locekļiem;

šajos dienestos strādā profesionāli darbinieki, kas veido multidisciplināras komandas.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Tīmekļa vietne: <http://www.ulb.ac.be/>

Lai iegūtu vietējo filiāļu kontaktinformāciju, klikšķiniet [šeit](#).

Sociālo un psiholoģisko lietu centrs

Sociālo un psiholoģisko lietu centrs (*Sozial-Psychologisches Zentrum — SPZ*) ir organizācija, kas darbojas valsts vāciski runājošajā daļā un piedāvā palīdzību noziedzīgos nodarījumos cietušajiem.

Centrs

ir nevalstiska organizācija, kas darbojas Beļģijas vāciski runājošajā daļā;

tam ir filiāles Senvitā (*St. Vith*) un Eipenē (*Eupen*);

piedāvā individuālu pieeju visiem noziedzīgos nodarījumos cietušajiem ar daudzdisciplināras grupas starpniecību, ko veido psihologi, terapeiti, sociālie darbinieki un psihiatrs.

KONTAKTINFORMĀCIJA

SPZ Eupen info.eupen@spz.be

SPZ St. Vith <http://www.ulb.ac.be/>

Bēmu uzticības centri

Bēmu uzticības centri (*Vertrouwenscentra Kindermishandeling*) ir Flandrijas valdības izveidoti specializēti centri, kas pielieto savas metodes bērna drošības un labklājības nodrošināšanai.

Centriem

ir filiāles katrā Flandrijas provincē un Briselē;

tie sastāv no multidisciplinārām komandām, kurām ir psihosociālas, izglītības un sociālas funkcijas;

tie sniedz padomus un palīdzību, ja pastāv aizdomas par vardarbību pret bērnu;

tie sniedz palīdzību un informāciju;

tie var rīkoties situācijā, kurā bērns cieš no aktīvas vai pasīvas fiziskas, psiholoģiskas vai seksuālas vardarbības;

tie ļauj iesniegt anonīmu ziņojumu par gadījumiem, kad notikusi vardarbība pret bērnu.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Tīmekļa vietne: <http://www.kindinnood.org/>

Lai iegūtu centru kontaktinformāciju, klikšķiniet [šeit](#).

Bēmu SOS komandas

Bēmu SOS komandu federācija (*Fédération des Équipes SOS-Enfants*) nodrošina speciālistu palīdzību no vardarbības cietušiem bērniem Valonijā.

Bēmu SOS komandas

veic preventīvus pasākumus un sniedz palīdzību atsevišķos pret bērniem īstenotas vardarbības gadījumos;

veic bērna un bērna vides multidisciplināru novērtējumu;

sniedz medicīnisku, psihiatrisku, psiholoģisku un sociālu palīdzību bērnam un viņa ģimenei;

pastāvīgi cenšas dalīties ar zināšanām vardarbības situāciju risināšanas un novēršanas jomā.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Tīmekļa vietne: <http://www.federationssosenfants.be/>

Jauniešu palīdzības dienests

Jauniešu palīdzības dienests (*Jugendhilfedienst— JHD*) sniedz specializētu palīdzību, lai palīdzētu nepilngadīgām personām, kas cietušas noziedzīgos nodarījumos vācu valodā runājošajā Beļģijas daļā.

Dienests

sniedz konsultācijas un atbalstu pret bērnu vērstas vardarbības gadījumos;

sniedz palīdzību bērniem, jauniešiem un viņu vecākiem vāciski runājošajā Beļģijas daļā;

ja nepieciešams, var nosūtīt lietas prokuroram vai jauniešu lietu tiesai.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Tīmekļa vietne: http://www.dglive.be/desktopdefault.aspx/tabid-300/537_read-3830/

Lapa atjaunināta: 16/12/2015

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Vairāk informācija ir pieejama, ja izvēlaties oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju par datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.